

การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ

นางฉวีวรรณ งามหัตถ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารการพยาบาล สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

600249586

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

245426

การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ

นางฉวีวรรณ งาหัตถ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารการพยาบาล สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

**Patient Safety Management as Perceived by Professional Nurses at
Community Hospitals in Chaiyaphum Province**

Mrs. Chaweewan Ngahathee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

School of Nursing

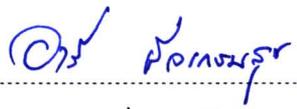
Sukhothai Thammathirat Open University

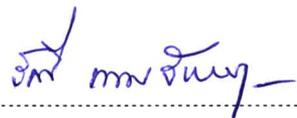
2010

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ
ชื่อและนามสกุล นางฉวีวรรณ งาห์ดี
แขนงวิชา การบริหารการพยาบาล
สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชิวเกษมสุข
2. อาจารย์ ดร. รัชนี นามจันทร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา รัชชกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชิวเกษมสุข)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. รัชนี นามจันทร์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การบริหารการพยาบาล สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 7 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2554

ชื่อวิทยานิพนธ์ การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน
จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัย นางฉวีวรรณ งาหัตถ์ ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพยาบาล)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชิวเกษมสุข (2) อาจารย์ ดร. รัชณี นามจันทร์

ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

245426

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ (2) ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคต่อการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย และ (3) แนวทางเสริมสร้างการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ได้จากกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 229 คน และ (2) พยาบาลวิชาชีพที่สนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (1) แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 และ (2) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยสนับสนุนการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย ได้แก่ 1) นโยบาย การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยชัดเจน 2) บุคลากรได้รับการอบรมและมีความรู้เรื่องการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย 3) แนวทางการปฏิบัติงานเรื่องการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยชัดเจน และ 4) การสร้างขวัญและกำลังใจบุคลากร (3) ปัจจัยอุปสรรคต่อการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย มี 4 ด้าน คือ 1) นโยบายการบริหารความปลอดภัย ของผู้ป่วยไม่ชัดเจน และการขาดงบประมาณ 2) บุคลากรขาดความรู้และความตระหนักเรื่องการบริหารความปลอดภัย อัตรากำลังใจบุคลากรไม่เพียงพอ และปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคลากรกับผู้ป่วย 3) สภาพการเจ็บป่วยและความรู้ของผู้ป่วย และ 4) อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมไม่มีความเหมาะสม และ (4) แนวทางที่เสริมสร้างการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย ได้แก่ 1) การจัดทำแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน 2) การติดตามประเมินผล 3) การเทียบเคียงปฏิบัติการไม่เพียงประสงค์กับโรงพยาบาลอื่น ๆ 4) การทบทวนเหตุการณ์สำคัญที่ไม่พึงประสงค์ 5) การป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล 6) การออกแบบอาคารสถานที่และการดูแลสิ่งแวดล้อม 7) การมีระบบสาธารณูปโภคและเครื่องมือแพทย์อุปกรณ์ที่เพียงพอพร้อมใช้ 8) การให้ผู้ป่วย ญาติและชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดูแลผู้ป่วย และ 9) การพัฒนาองค์ความรู้และสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร

คำสำคัญ การบริหารความปลอดภัย ความปลอดภัยของผู้ป่วย โรงพยาบาลชุมชน

Thesis title: Patient Safety Management as Perceived by Professional Nurses at Community Hospitals in Chaiyaphum Province

Researcher: Mrs. Chaweewan Ngahathee; **Degree:** Master of Nursing Science (Nursing Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Aree Cheevakasemsook, Assistant Professor; (2) Dr. Rachanee Namjuntra; **Academic year:** 2010

Abstract

245426

The purposes of this mixed method research were : (1) to study patient safety management as perceived by professional nurses at community hospitals in Chaiyaphum province (2) to explore supportive factors and obstructive factors for patient safety management, and (3) to establish guidelines for enhancing patient safety management.

The sample included professional nurses at community hospitals in Chaiyaphum province and was divided into two groups: the first group (229 nurses) was selected by the simple random sampling technique; whereas the second (8 nurses) was purposively chosen to participate in focus group discussion. Research tools included (1) patient safety management questionnaires which were tested for validity and reliability, (the reliability was 0.96), and (2) guidelines for focus group discussion. Quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation; while qualitative data were analyzed by content analysis.

The major findings were as follows. (1) Professional nurses rated their patient safety management at community hospitals in Chaiyaphum province at the moderate level. (2) Supportive factors of patient safety management included the followings. 1) Policy of patient safety management must be clear. 2) Staff were trained and gained knowledge about patient safety management. 3) Practice guidelines on patient safety management must be clear. Lastly, 4) morale and encouragement of staff must be established. On the other hand, (3) obstructive factors consisted of 4 categories. 1) Policy of patient safety management was not clear, and budget was lacking. 2) Staff did not have knowledge and were not aware of safety management. The manpower was insufficient, and communication between personnel and patients were a problem. 3) States of illness and levels of knowledge of patients were obstacles. 4) Building, location, and environment were not appropriate. (4) Guidelines for enhancing patient safety management comprised the followings: 1) developing clear practical guidelines; 2) monitoring and evaluation; 3) doing benchmarking of adverse events to other hospitals; 4) reviewing those adverse events; 5) preventing nosocomial infection; 6) designing buildings and care of environment for safety purposes; 7) supplying sufficient public utilities and medical equipment; 8) encouraging collaboration from patients, relatives, and communities in caring for patients; and 9) developing knowledge and motivate personnel.

Keywords: Safety Management, Patient Safety, Community Hospital

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชิวเกษมสุข และอาจารย์ ดร. รัชณี นามจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้แนวคิดให้กำลังใจตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทุกฝ่ายที่ได้อำนวยความสะดวกด้านการเรียน ด้วยดีเสมอมา

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา รัชชกุล คณะพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย อาจารย์ ดร. แก้ววิบูลย์ แสงพลสิทธิ์ คณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ อาจารย์ ดร. ราศรี ลีนะกุล รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ อาจารย์ลดาวัลย์ รวมเมฆ และอาจารย์นงนภคดาว มาดิ่ง โรงพยาบาลหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้เสียสละเวลาตรวจแก้ไขเครื่องมือในการทำวิจัย ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่อนุญาตให้ดำเนินการทดสอบหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ ขอขอบคุณ คุณสุนทรี หาญเสมอ และพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ช่วยดำเนินการทดสอบหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือในการทำวิจัย ขอขอบคุณนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ และผู้อำนวยการ โรงพยาบาลชุมชนทุกแห่ง ในจังหวัดชัยภูมิ ขอขอบคุณหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล และพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้ให้ความร่วมมือเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งยินดีเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในการวิจัย ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ในโอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชาใน โรงพยาบาลบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจและปรารณาดีมาตลอด โดยเฉพาะเพื่อนร่วมรุ่นสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ แขนงวิชาการพยาบาล และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้การช่วยเหลือ ตลอดการทำวิจัยและทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งมาก

กราบขอบพระคุณบิดามารดา บุพการีผู้ให้ชีวิต สติปัญญาและสิ่งที่ดีงาม ขอขอบคุณสามี และบุตรอันเป็นที่รักยิ่ง ผู้ซึ่งอยู่เคียงข้างที่ให้ความเข้าใจและร่วมเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา จนกระทั่งงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบแต่ทุกท่านที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย	12
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย	23
โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ข้อมูลทั่วไป	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย	52
ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารความปลอดภัย	60
แนวทางที่เสริมสร้างการบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปการวิจัย	70
อภิปรายผล	74
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	86
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	87
ข เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	89
ค หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย	91
ง หนังสือของความร่วมมือในงานวิจัย	93
จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	100
ฉ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม	108
ช ตารางสรุปการสนทนากลุ่ม	115
ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของพยาบาลวิชาชีพ.....	38
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดชัยภูมิ.....	50
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ	52
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัย ชั้นตอนที่ 1 สร้างวัฒนธรรม ความปลอดภัย.....	53
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัยชั้นตอนที่ 2 มีการนำและ การสนับสนุนบุคลากร.....	54
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัย ชั้นตอนที่ 3 บูรณาการกิจกรรมการจัดการความเสี่ยง	55
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วยชั้นตอนที่ 4 สนับสนุนการรายงานอุบัติการณ์	56
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย ชั้นตอนที่ 5 สื่อสารให้ผู้ป่วยและชุมชนมีส่วนร่วม.....	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.8 คำเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย ชั้นตอนที่ 6 เรียนรู้และแลกเปลี่ยนบทเรียนเกี่ยวกับความปลอดภัย.....	58
ตารางที่ 4.9 คำเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารความปลอดภัยของ ผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ตามองค์ประกอบ การบริหารความปลอดภัยของผู้ป่วย ชั้นตอนที่ 7 ลงมือแก้ไขปัญหาเพื่อป้องกันการเกิดอันตราย.....	59